

9. Zwerversbestaan

Inhoud

- * Odysseus keert terug op Ithaka en wordt door Athena in een zwerver veranderd
- * De zwijnenhoeder Eumaios herkent Odysseus niet
- * Telemachos keert terug op Ithaka en gaat naar Eumaios toe
- * Odysseus maakt zich bekend aan Telemachos

Doelstelling

De kinderen leren dat ze wel eens een andere rol moeten spelen om hun doel te bereiken. Ook krijgen de leerlingen inzicht in de problematiek van straatkinderen en zwervers.

Verantwoording van de doelstelling

Odysseus gaat naar huis, Athena heeft hem in een zwerver veranderd. Hij moet zijn rol wel goed kunnen spelen, want anders herkennen ze hem alsnog. Telemachos herkent hem op een gegeven moment aan zijn stem, ogen en houding.

Het was even moeilijk voor Odysseus, omdat hij niet direct kan laten zien wie hij is. Hij moet nog even lijdzaam toezien hoe de vrijers de dienst uitmaken, en hoe zijn vrouw Penelope nog onder de "uitzichtloze" situatie moet lijden.

De leerlingen krijgen een aantal situaties voorgeschoteld, waarbij ze zich moeten inhouden om het gewenste doel te bereiken. Dit onder het motto: beter één stap terug doen, om er later twee te kunnen springen!

De tweede doelstelling is dat we ingaan op de problematiek van de zwerver, want het is niet zonder reden dat Athena Odysseus in een zwerver heeft veranderd. De zwerver is tenslotte de meest verachtelijke en afhankelijke persoon die je kunt tegenkomen!

Een zwerver is afhankelijk van de goede wil van de medemensen en de omgeving. Een zwerver wordt passief getolereerd, maar wanneer de omgeving hem zat is, wordt hij verjaagd. De leerlingen krijgen zicht op de grote verscheidenheid van zwervers. Ook leren ze inzien dat zwervers vaak buiten hun schuld om aan de bedelstaf zijn geraakt. In alle godsdiensten zijn verhalen en wetten aan te wijzen, die voor deze kwetsbare groep opkomen. De leerlingen maken daar kennis mee.

Als laatste is er de mogelijkheid om extra tijd te besteden aan de problematiek van de straatkinderen.

Benodigdheden

- * werkblad 9a
- * wanneer u de problematiek van de straatkinderen uitvoerig wilt gaan behandelen, dan moet u organisaties als Amnesty International, Mensen in Nood en Terre des Hommes tijdig aanschrijven of opbellen voor informatie (zie de toelichting).

Overzicht van de werkwijze

1. Introductie: wat is een zwerver?
2. Informatie over de verschillende soorten zwervers.

3. Hoe gaan we met zwervers om?
4. Introductie van het hoofdstuk "Zwerversbestaan" aan de hand van het woord zwerver.
5. Lezen van het hoofdstuk "Zwerversbestaan."
6. Nabespreking (o.a. met behulp van werkblad 9a): wat is er gebeurd? Hoe heeft Odysseus dat ervaren?
7. Extra: ingaan op de problematiek van de straatkinderen.
8. Extra: verhalen uit verschillende godsdiensten en culturen waarin de ontmoeting met zwervers een belangrijke rol speelt.

Uitwerking van de werkwijze

1. U zet het woord zwerver op het bord en vraagt de leerlingen waar ze aan denken. Ze kunnen denken aan ronddolen, rondtrekken, bedelen, luie en smerige mensen, arme landen, enz.
2. Er zijn verschillende mensen of groepen die kiezen voor een zwervers- of nomadenbestaan. Hun leven bestaat uit handeldrijven, verzorgen van optredens, het maken en repareren van dingen, landbouw en veeteelt. Er zijn dan ook vele soorten van zwervers. Volkeren zoals de Eskimo's, zigeuners, herdersnomaden, of mensen die op zoek gingen naar een nieuw land om daar een beter bestaan op te bouwen (denk aan Joden, Ieren, Surinamers). Daarnaast kennen we uit de geschiedenis hele bekende zwervers, zoals Odysseus, Sint Brandaan, Columbus. Deze zwervers zijn grote helden geworden in de literatuur. Maar er zijn ook talloze zwervers die helemaal geen helden zijn. Wie zijn deze mensen? Hoe komt het dat ze in een zwerversbestaan terecht zijn gekomen? Wie helpt hen? (Zie de toelichting bij Zwervers.)
3. Hoe gaan mensen met zwervers om? Hierbij kunt u verschillende rollenspelen doen.
  - * Een aantal leerlingen doet boodschappen in een groot winkelcentrum. Bij de ingang van een warenhuis valt een oude man. Hij blijkt heel erg smerig te zijn, en heeft onder zijn armen een bundeltje oude kleren en kranten. Wat zal de reactie zijn?
  - * Jullie staan in Spanje of Italië op een gezinscamping. Naast de camping komt een aantal zigeunerfamilies te staan. Hoe zijn de reacties en de verhalen van de campingbewoners?
  - * Een aantal kinderen krijgt de opdracht om een gezinnetje uit te beelden: vader, moeder en twee kinderen. Op een dag komt er een aantal zigeuner kinderen (wijs hiervoor een paar kinderen aan). Ze vragen aan de twee kinderen of ze met hen willen spelen. Als ze ja zeggen, wat zal dan de reactie van hun ouders zijn? En wat zal er gebeuren wanneer er iets zoekt raakt?
  - * Een gemeente stelt voor om in een leegstaand pand een asielzoekerscentrum te vestigen. Hoe zijn de reacties van de omwonenden? Laat ook een paar buurtbewoners met een vertegenwoordiger van de gemeente praten!
  - * Vraag aan de leerlingen of ze zelf ook een situatie kunnen bedenken en spelen!

Welke conclusies kunnen er nu getrokken worden? En waarom reageert men in het algemeen zo negatief op zwervers? Bijvoorbeeld:

  - * angst voor wat anders is
  - * ze vinden het vies
  - * vooroordelen
  - * egoïsme
  - * onwetendheid
  - * men wil zijn straatje schoonhouden
  - * intolerantie

- * alleen wat ze kennen is goed
  - * men wil niet verder kijken dan de eigen neus lang is
  - * omdat hun ouders, vrienden en burens het zo willen
4. U vertelt aan de leerlingen dat Athena Odysseus als een zwerver naar het paleis laat gaan. Waarom zou Athena hem in een zwerver hebben veranderd?
  5. U leest zonder te onderbreken het hoofdstuk "Zwerversbestaan" uit het boek "In het spoor van de wind."
  6. U vraagt aan de leerlingen waarom Odysseus eerst als zwerver naar het paleis moest gaan. De antwoorden kunnen als volgt luiden:
    - * Odysseus leert zijn ware vrienden kennen (Eumaios ontvangt de zwerver hartelijk en geeft hem te eten en te drinken)
    - * Odysseus hoort wat er in het paleis aan de hand is
    - * Odysseus leert zijn zoon Telemachos kennen
    - * Odysseus hoort hoe de andere mensen over de situatie denken
    - * Odysseus hoort dat veel mensen verdriet hebben gehad en dat zijn vrouw onder zijn langdurige afwezigheid heeft geleden
    - * Odysseus ziet (in het volgende hoofdstuk) hoe sterk Penelope in haar schoenen staat

Daarna bespreekt u aan de hand van werkblad 9a waarom het in bepaalde situaties verstandiger is om niet direct tot actie over te gaan. Soms kun je beter een tijdje wachten en pas later je slag slaan. De leerlingen kunnen op het werkblad een eigen verhaal schrijven. Een aantal kan er worden voorgelezen.

Tot slot kunt u vertellen dat zwervers op bepaalde feesten heel erg populair zijn. Deze feesten zijn voornamelijk bijeenkomsten of gebeurtenissen waarbij men zich als zwerver kan verkleden: Poerimfeest, Halloween, Carnaval.

7. U kunt naar aanleiding van het thema "zwervers" ingaan op een problematiek die steeds omvangrijker wordt: straatkinderen. Het is mogelijk dat u naar aanleiding van het onderwerp straatkinderen met uw groep tot actie wilt overgaan. Bij de toelichting vindt u stichtingen waarmee u contact kunt opnemen.
8. Het is zinvol om aan de leerlingen te laten zien hoe er binnen de verschillende godsdiensten en stromingen de ethische regels zijn ten aanzien van de armoede, het lijden en de zwervers in de wereld (zie de toelichting).

